

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 243. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310520992/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

Kæds. skæbelyghed] jf. T-36 str. 3,5; Matt 26,41b. – **44f** *forasker*] overløst. – **45** *At*] så at. – **45** *gænge*. *Vægen*] forlod den rette vej. – **48** *Vend*] vend. – **49f** *skriff* *Hætte*] nl. for bedre at huske mig. Jf. Es. 49,16. – **50** *met*] med, hos. – **52** *kant*] kan. – **52** *slutte til*] lukke til, slutte af. – **53** *Tiens opregneise*] fremsigelse af trosbekendelsen – **55-59** *VOr HEre. Amen*] Den aronitiske velsignelse, 4. Mos. 6,24-26, afvigende fra Chr.III. – **58** *beteer*] vise.

Vidtgående tematisk fællesskab med Hb 10, især fra bl.F 2v.

Lin.1-70 er optaget i Skoon, 1646 bl. A 7v med en række ændr. Nærmere under Trædering.

9. Naar du gaar vdaff dit Kammer

I *dit Kammer*] nl. det kammer, du gik ind i (jf.5,19). – **3** **21** *Psalm*] fej] for 121.Psalme. Jf. ReravE13b. bl A 6v og SchHb 8 bl.E 1r, hvor Ps 121,8 foreslås. »Naar mand gaar vdaff Huset om Morgenens» hæv »naar du gaar vd aff dit Kammer». Det er denne gængse brug af Ps 121,8 ved slige lejligheder, der nu inspirerer Sthen til gendigtning af hele Ps.121. Andre ndhge danske parafrafer over Ps.121 opregnes i PsGend 146, Tekst Th bl.228r og ArreboSS II 760. – **7** *frommel*] gode. – **8** *haffuer i maet*] regner over. – **9** **og** **13** *at*] opmærksomhed. omhu. – **10** *uiffu Ban*] ujævn bane. – **11** *komme an*] angribe. – **15** *slummer*] sover. – **17,19** **og** **20** *At*] for at eller så at. – **17** *ni Luff*] på legeme. – **18** *offuer skygger*] dækker over. – **19** *nygger*] tryk. – **21** *skende*] skandede, fordærve. – **23** *beuote*] bevogte, bevare. – **25** *mande*] ulykke. – **26** *benore*] nup. – **27** *uere*] nup.

10. En kort Benedicite

I *Benedicite*] velsignelse. Om denne bordben, aftrykt Mallng I 110, og om Sthens bearbejdelse af ældre stof. jf. Hb 13 bl.G 5r, se Jens Lyster i Hymn.Medd.1972 nr.3 20. – **3** *tolde*] talte. – **5** *oplad os*] abne for os. – **5** *nume*] gavmilde. – **6** *spise*] giver at spise.

11. En kort Gratias efter Maaltid

I *Gratias*] tak, taksigelse. Jf. strofisk Tacksigelse efter Maaltid Vb.49, hvor str.1,1; 3,3; 3,5 og 4,3 har elementer tilfælles med nærværende ben lin.3,6,7 og 12.– **4** *spise*] giver at spise. – **6** *Thi*] derfor. – **6** *forgert*] glemt. – **7** *Haumen*] ham. – **13** *Vnde*] und. – **16-17** *Singe gnum*] Overs fra tysk af Sthen, se n.t. Hb 14 og T-14. – **17** *Psalmbogen*] nævnte salme er optaget i T-14, Th86 og rev. Rerav, jf. Dal Bibl 60, LysterThimut 322f. – **18** *dette ene Verß*] nævnte salmes slutstrofe, der enten er Sthens originale tildigtning, jf. Skaar 602 og Mallng IV 354, eller nok snarere hans bearbejdelse af overleveret stof. – **21** *lære*] denne læremåde kan Sthen have overtaget fra rev. Rerav. Læremåden i Hb er: Ver. – **23** *Heller*] hvad enten.

11, 20-26, som er en tilføjet slutstrofe, findes separat i Femten Meditationes 1628, se Trødering, med disse vers. **21** Værel| Vær. – **22** dem. sorgfuld| dem alle som sorgfuld; dem som sorgfuld Th86. – **23** Heller| Huad heller.

Strofen indgår i en anderledes version som den første af tre strofer i Peder Jensen Roskildes *Christe, lad din adel fred*, jf. Malling III 183. Denne salme findes håndskrevet i en noget afvigende form bag i Andreas Michaels Koldings »Nogle Christelige vdkaarne Boners, Kbh.1603, eksp. Hielmsterne 1147, KB flg. »Kircke Bonner.. i Bremerholms Kircke.. sammenskruffne aff N.C. Spønd« Kbh.1647, eksp. KB Hielmsterne 1211, er strofen brugt i denne kirke i fasten efter bønnen.

H.P. Resen har foretaget en bearbejdelse af denne strofe, der begynder *Hist Christ Naad oc Fred* og med overskriften »Votum Pacis« og initialerne D Joh P. Res. indgår i Cassube, Lut.: V.E. Brummer: Biskop Dr. Hans Poulsen Resen's Salmer, Kh.Saml 6 rk.1 544; Malling VII 180.

12. Naar det ringer Tølf

1. *Naar det ringer Tølf*) tolv-ringningen er i sin oprindelse en middelalderlig fredagsringning til påmindelse om den 6 time, dvs.kl.12 langfredag, da der blev mørke over hele landet, jf.Matt.27,45. Skikken udviklede sig til en daglig tolv-ringning (med efterfølgende tre klement) til påmindelse om Vor Herres lidelse og død. Efter reformationen bekendtgjorde tolv-ringningen i byerne tolvprædikenen med katekisation af ungdommen. I landsbyerne blev den snart en rent verdslig angivelse af tidspunktet for middagsmalkning. »Ko-middags, hvad Roskilde Landemøde i 1561 afviser som misbrug, DKT 1886 137f. Kh.Saml.IV 471. Gammeletoft 126f. Sthens rnuede bøn (se også SthHb 12 bl.G 2) må ses som et forsøg på at fastholde eller genoplive en gammelkirkelig fromhedspraksis – 3-5 *JESU CHRISTE, mor!* Jesus Kristus, den levende Guds søn, forbarnt dig over mig, vær nådig mod mig arme synder, du, som fandt det værdt at dø for mig på korsets træ. – 8 *all. hua!* hele menneskeslægten. – 11 *paa denne tid!* i evangelierne angives ikke noget nøjagtigt tidspunkt for Jesu domfældelse, se Matt 27,24-26 par. Der sigtes formodentlig til tidspunktet for solformørkelens begyndelse, jf.Matt 27,45. – 12 *mede| plage* – 15 *salg smud!* jf note 6,96. – 16 *denne O!* til verden, der opfattes som et truet land, omgivet af farefuldt vand. O-billedet kan også illustrere tæmelighedens afgrænsning over for grænseløs evighed. Rimet o-do optræder også 41 str.18,1-2, 54,6-7; 56,152-53; SthHb 47,54f og 321f. SthLpr bl G 6v Også Ceks. Th 40v str.8,2,4 (= T-28) og 172r str.11,3-4 og Hans Oldelands overs. af Martin Mollers *Mannale de preparatione ad mortem*, Kbh 1610 bl.Aa 1r: *GUD mid' en hver paa denne O/ Christelig at leffv' salig at dø/.. Christence Juuls hs. o.1614: Gud vnde mig paa denne o/ Erlig Att leffue, Och salig Att dø, DgF XII 350 – 17 *Ammue!* modtag. – 19 *frou!* god.*